אלו דברים פרק שמיני ברכות

תכף לנטילת ידים סעודה. והאי דלא חשיב ליה לעיל בפ' כ"מ (דף מב.) בהדי אידך תכיפות משום דשנויה ב) במשנה לא חש למתנייה: **דבר** אחר אין נטילת ידים לחולין מן התורה וכו'. יש ספרים שכתוב בהן הכי קאמרי להו ג) ב"ש לבית הלל אפילו לדידהו דאמריתו אסור להשתמש בשלחן שני משום אוכלי תרומה הא עדיפא דאין נטילת ידים לחולין מן התורה מוטב וכו' ואל יטמא וכו' וכ"ג דהא קאמרי ב"ש דאסור להשתמש בשלחן שני ודוחק לומר כמו שפירש רש"י שמא במקרה בעלמא ישתמש אלא נראה כספרים שכתוב בהן מאי דבר אחר הכי קאמרי להו ב"ה לב"ש לב"ש וכ"ת מ"ש גבי אוכלין דחיישינן ומ"ש גבי ידיס דלא חיישינן וכו' והשתא לא הוי האי דבר אחר כי ההיא דלעיל שאינו צריך לטעם ראשון אבל הכא האי ד"א לא בא אלא לפרש טעמא דב"ה קאמר וא"ש בדריהס:

פירורין דלית בהו כזית מותר לאבדן ביד. מיהו קשה לעניותא כדאמרינן בפרק כל הבשר (דף קה:): **בכוליה** פירקין הלכה כב"ה לבר מהא. וא"ת והא בהוא דיחזור למקומו ויברך משמע דהלכה כב"ש לקמן (דף נג:) בשמעתין מדעבדי אמוראי בתרייהו. י"ל דלא חשיב לה משום דהתם אפי' ב"ה מודו לב"ש אלא שלא הטריחוהו מ) לכך: **נהגו** העם כב"ה אליבא דרבי יהודה. תימא דאמן אפילו לכתחלה נוהגין כן ובפרק ג) הדר (דף סב:) אומר נהגו אוריי לא מורין ואי עבד הכי לא מהדרינן ליה וי"ל דהתם איכא אמוראי דפליגי חד אמר הלכה והוה פירוש הלכה לכתחלה ומורין הכי א"כ נהגו דקאמר אידך הוי דיעבד אבל הכא יכול להיות דאין כאן אלא נהגו ד) גרידא: **בברא** כ"ע ל"פ. וא"ת הואיל ול"פ בלשון ברא אמאי אמר בורא וי"ל דלשון קרא עדיף: וכי

תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין נטמא תוכו נטמא כולו במאי קא מיפלגי ב"ש סברי להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין גזרה משום ניצוצות וליכא למגזר שמא יטמאו המשקין שבידים בכוס וב"ה סברי מותר להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין אמרי ניצוצות לא שכיחי ואיכא למיחש שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכוס ה) ד"א א) תכף לנט"י סעודה מאי ד"א ה"ק להו ב"ה לב"ש לדידכו דאמריתו אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאין דגזרינן משום ניצוצות אפ"ה הא עדיפא דתכף לנט"י סעודה: ב"ש אומרים מקנח וכו': ת"ר ג) בית שמאי אומרים מקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן שאם אתה אומר על הכסת גזרה שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת ויחזרו ויטמאו את הידים ונטמייה כסת למפה אין ד) כלי מטמא כלי ונטמייה כסת לגברא גופיה אין כלי מטמא אדם ובה"א על הכסת שאם אתה אומר על השלחן גזרה שמא יטמאו משקים שבמפה מחמת השלחן ויחזרו ויטמאו את האוכלין ולטמא שלחן לאוכלין שבתוכו הכא בשלחן שני עסקינן ואין ז) שני עושה שלישי בחולין אלא ע"י משקין במאי קמיפלגי ב"ש סברי אסור להשתמש בשלחן שני גזרה משום אוכלי תרומה וב"ה סברי מותר להשתמש בשלחן שני אוכלי תרומה זריזין הם ד"א אין נט"י לחולין מן התורה מאי ד"א הכי קאמרי להו ב"ה לב"ש וכי תימרו מ"ש גבי אוכלין דחיישינן ומ"ש גבי ידים דלא חיישינן אפילו הכי הא עדיפא דאין נט"י לחולין מן התורה מוטב שיטמאו ידים דלית להו עיקר מדאורייתא ואל יטמאו אוכלים דאית להו עיקר מדאורייתא: בש"א מכבדין וכו': ת"ר בש"א ב) מכבדין את הבית ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה נמצא אתה מפסיד את האוכלין ח) אבל נט"י לב"ש תחלה לא סבירא להו מ"ט משום פירורין ובה"א אם שמש תלמיד חכם הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית מסייע ליה לר' יוחנן ט) דא"ר יוחנן פירורין שאין בהם כזית מותר לאבדן ביד במאי קמיפלגי ב"ה סברי אסור להשתמש בשמש ע"ה וב"ש סברי ג) מותר להשתמש בשמש ע"ה א"ר יוסי בר חנינא א"ר הונא בכוליה פרקין הלכה כב"ה בר מהא דהלכה כב"ש ור' אושעיא מתני איפכא ובהא נמי הלכה כב"ה: בש"א נר ומזון וכו': י) רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא חזייה לרבא דבריך אבשמים ברישא א"ל מכדי ב"ש וב"ה אמאור לא פליגי י) דתניא בש"א נר ומזון בשמים והבדלה ובה"א נר ובשמים מזון והבדלה עני רבא בתריה זו דברי ר"מ אבל ר' יהודה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים שבש"א על המאור ואח"כ בשמים ובה"א בשמים ואח"כ מאור וא"ר יוחנן ד) נהגו העם כב"ה אליבא דרבי יהודה: בש"א שברא כו': אמר יא) רבא בברא כ"ע לא פליגי דברא משמע כי פליגי בבורא ב"ש סברי בורא דעתיד למברא וב"ה סברי בורא נמי דברא משמע מתיב רב יוסף [1]יוצר אור ובורא חשך [2]יוצר הרים ובורא רוח [3]בורא השמים ונוטיהם אלא א"ר יוסף בברא ה) ובורא כ"ע לא פליגי דברא משמע כי פליגי במאור ומאורי דב"ש סברי חדא נהורא איכא בנורא ו) וב"ה סברי טובא נהורי איכא בנורא תנ"ה אמרו להם ב"ה לב"ש הרבה מאורות יש באור: אין מברכין כו': בשלמא נר משום דלא שבת אלא בשמים מ"ט לא אמר רב יהודה אמר רב ז) הכא במסבת עובדי כוכבים עסקינן מפני שסתם מסבת עובדי כוכבים לע"ז היא הא מדקתני סיפא אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז מכלל דרישא לאו בע"ז עסקינן א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם מפני שסתם מסבת עובדי כוכבים לע"ז ת"ר אור ששבת מברכין עליו ושלא שבת אין מברכין עליו ח) (מאי שבת) ומאי לא שבת אי

עין משפט נר מצוה

א עוס"ע פו"מ סי' קפו:
יא ב ג מיי' פ"ז הל' מלכי גבורות הלכה יא סמג עשין מז עוס"ע פו"מ סי' קפ סעיף ג:
יב ד מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה כד סמג עשין כט עוס"ע פו"מ סי' רלו סעיף ח ג:
יג ה ו מיי' וסמג שם עוס"ע פו"מ סי' רלח סעיף ח [וטור סי' רלו]:
יד ז מיי' שם הלכה כה וס"ע מהל' ברכות פל' ט סמג עשין מז כט עוס"ע פו"מ סי' ריז סעיף ו וסי' רלו סעיף ב:

רבינו חננאל

ובית שמאי סברי מותר להשתמש בשמש עם הארץ. קסברי בית שמאי מותר להשתמש בשמש עם הארץ, ואם נוטל ידיו תחלה ואינו חושש לדקדק בפירורין ללקטם ונמצא מפסיד את האוכלין. והלכתא בהא כבית שמאי דקיי"ל תכף לנטילת ידים ברכה. ובית הלל סברי אסור להשתמש בשמש עם הארץ, וכיון שתלמיד חכם הוא מלקט הראוי להתלקט ומאבד המותר לאבדן. [וא"ר יוחנן נהגו העם כבית הלל אליבא דרבי יהודה. דבשמים ואח"כ מאור]. **בית שמאי אומרים שברא וכו'.** אמר רבה כולי עלמא במאור ומאורי לא פליגי דמאורי מברכינן, אלא כי פליגי בברא ובורא, ב"ש סברי ברא לשון עבר הוא, ואנן הכי מבעי לן לברוכי להקב"ה דברא הדין נהורא דלקמן. ובית הלל סברי אין ודאי הכי מיבעי לן לברוכי, מיהו ברא ובורא לשון עבר הוא. מתיב רב יוסף כי הנה יוצר הדיבור רוח כך הוא אומנתו של הקב"ה שבכל זמן הוא יוצר הריין שבמעי אשה ובורא רוח בקרבו, אלמא לאו לשון עבר דוקא. אלא אמר רב יוסף ברא ובורא כולי עלמא לא פליגי דברא לחוד ובורא לחוד, ובורא טפי עדיף לברוכי. וכן נמי בורא פרי הגפן, וכן נמי המוציא לחם מן הארץ, שכך הוא אומנתו של הקב"ה לעשות בכל זמן, כי פליגי במאור ומאורי, ב"ש סברי נהורא חדא הוא דאית ליה לנהורא, וב"ה סברי טובא נהורי אית ליה, נהורא דגחלים ונהורא דשלהבת בכמה גוונים. והכי סלקא שמעתא דבבורא כולי עלמא לא פליגי דאית קראי דבורא דברא משמע. [אין מברכין ...] לעבודה זרה מכלל [...] במסיבה מברכין והאי[דנ]א דן[...]הם לאו מסיבתם לעבודה זרה אינון מברכין. אין מברכין על הנר שלגוים משום דלא שבת.

רב ניסים גאון

אחוריים ותוך ובית הצביעה לתרומה אבל לא לקודש ובפרקא קמא דמס' נדה (דף ז) אמרו דהלכה כר' אליעזר דאמר אחורי כלים שנטמאו במשקין מטמאין את המשקין ואפי' דחולין ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה ולא ילפינן ק"ו מטבול יום כר' יהושע מפני הטעם המפורש לשם כדאמרינן ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן וטבול יום דאורייתא כר' ומאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילי דתנן [כלי] שנטמא במשקין אחוריו טמאין תוכו ואגנו ואזנו וידיו טהורין וזו המשנה בכלים בפכ"ה [משנה ו]. והא דאמרי נמי אין כלי מטמא אדם כי השרץ אם נגע בכלי וטמאו אותו הכלי אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין בלבד אבל אדם לא לפי שאב הטומאה מטמא אדם וכלים ותולדה אוכלין ומשקין מטמאין אדם ובגדים אין מטמאין והכי אמרי' בפרק אור לי"ד (פסחים דף כ) שרץ מטמא את הכלי וכלי מטמא את האוכלין ואוכלין מטמאין את המשקין למדנו שלש טומאות בשרץ והתם בפ' חומר בקודש (חגיגה דף כג) כדאמר ר' זירא עשאוה כטמא שרץ ואקשינן עליה אלא מעתה לא תטמא אדם כלומר שהכלי שנטמא בשרץ אינו מטמא אדם בעיקר אשר הקדמנו ובגמ' דכיצד צולין את הפסח (דף עט) איתא אבל נטמאת הסכין בטומאת שרץ דלבשר הוא דמטמא ליה לגברא לא מטמא ליה: **וניטמי** כסת לגברא גופיה בספק מדרס דרבנן בתוספתא חגיגה (פ"ג) שנו ספק רשות עם הארץ ומדרסו (וחציצו) והיסטו טהורין לחולין וטמאין לתרומה וטומאת מדרסות איתא מיפרשא בחגיגה בפ' אין דורשין (ד' יח) דתנן בגדי עם הארץ מדרס לפרושים בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה ובתוספתא טהרות (פ"ז) שנו

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ה הכ"ז], ב) [שם הכ"מ], ג) [פסחים יט:] מגיגה כ., ד) [מולין נ.], ה) [מוספתא פ"ה הכ"ז], ו) שבת קמא. [ע"ש בתוס' ובתוס' מגחות גח: דזה מסוגיות הפוכות], ז) פסחים קג., ח) [דתקן], ט) [אולי צ"ל רבה], י) (עי' בר"ף ורא"ש בלילה דקך עוסקתם מאי לא שבת שלא שבת ממלאכת עבירה אבל אור של מיה ושל חולה מכרכין עליו תניא נמי הכי עשאום שהיתה וכו'), כ) בבריתא, ל) צ"ל ב"ה לב"ש וכ"ה בדפ"י, מ) [ועתו' סוכה ג. ד"ה דאמר לך], נ) [לפנינו שם ליתא רק במס' תענית כו: אית' קרן], ס) [וע"ע תו' ספתי קג. ד"ה ואמר ר"ה טו: ד"ה וכין],

תורה אור השלם

1. יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע אֲנִי יְיָ עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה: ישעיהו מה ז
2. כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שֹּׁחוֹ עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה וְדֹרֵךְ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ: עמוס ד ג
3. כֹּה אָמַר הָאֵל יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ: ישעיהו מב ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' מפסיד את האוכלין (אבל נ"י וכו' משום פרוכין) תפ"מ וע"כ ס"א לא גרסי זה:

לעזי רש"י

אנש"א. אודן, ידית (של כלי).

מוסף רש"י

תוכו ואוגנו. דהיינו בית קבול המתמלן שיושב עליו, ל"א אוגנו היינו שפתו (בכורות לח). ואזנו. זהו מה שעושין בחביות של חרס לבית אחזה שקורין מנש"ו (שם). וידיו. כגון כלי חרס שעושין לו אזב לאחזויו לאחז בו (שם). **נטמא תוכו.** אפי' בטומאה דרבנן (חגיגה כב:). **שסתם מסבת עכו"ם** לע"ז. אבל של ישמעאלים מברכין שאין מסיבתן לע"ז (האורה ח"א סי' סב).

רב ניסים גאון (המשך)

מי שדרסה אשה על בגדיו בגדיו טמאין מדרס ובגמרא דבני מערבא [בחגיגה פ"ב הלכה ז] אמרי ר' יסא בשם ר' יוחנן במגעות שנו בעא ר' זעירא קמיה ר' יסא מאיכן נטמא הבגד הזה מדרס אמר ליה תיפתר שהיתה אשתו של עם הארץ יושבת עליו ערומה ובגדי עם הארץ הרי היא אחת מששה ספיקות שגזרו באושא כדתנן במס' טהרות בפ"ד (משנה ה) על ו' ספיקות שורפין את התרומה כו' ובפ' הדר עם (עם הארץ) [העכו"ם] בחצר יש כהנה רבות ובפ' יציאות השבת (דף טו) אמרי אמר עולא ספיקות באושא גזור רבנן עליהן ומכאן נאמר דספק מדרסות דרבנן ובפ' אין דורשין (דף יט) פרישו דהנהו מעלות דרבנן נינהו ובמסכת בכורות בפ' הלוקח בהמה (דף כג) אית ואיבעית אימא טומאת עם הארץ דרבנן וטומאת משקין דרבנן כו': **ונטמא** (שולחן) [כסת] למפה אין כלי מטמא כלי הא שמעי' לה נמי כדאמרינן שרץ מטמא את הכלי וכלי מטמא את האוכלין דאלמא כלי אינו מטמא אלא או אוכלין או משקין ואין כלי מטמא כלי ומפרש בפ' אור לי"ד (פסחים דף יח) ולאו ק"ו הוא ומה כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי כו' ואמרינן נמי (שם דף יט) האי סכין דנגעה במאי אי נימא דנגעה בבשר והא אין אוכל מטמא כלי אלא דנגעה במחט הא אין [כלי] מטמא כלי ובפ' אין דורשין בעריות (חגיגה דף כ) אמרינן אמאי הסל טהור תטמא מגריפה לסל אין כלי מטמא כלי ואית נמי בשחיטת קדשים (דף צט) בגמרא דטבול יום ובגמ' דבני מערבא גרסי מתניתא בשולחן של שיש או של פרקים שאינן מקבלין טומאה: אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם הואיל וחנן מעיקרא אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של גוים אמאי איצטריך תו למיתני של עכו"ם אלא מכלל דהאי עכו"ם דישראל היא והכי אמרינן בתלמוד ארץ ישראל של עכו"ם ולא של גוים היא תיפתר בעכו"ם של ישראל: